

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Volnočasové aktivity dětí a mládeže na sídlišti Fibichova
v Chrudimi

Zdeněk Fantl

Bakalářská práce
2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 6. 2012

Zdeněk Fantl

Poděkování:

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc. za rady a připomínky při konzultacích, jenž mi pomohly k vytvoření této bakalářské práce. Dále chci poděkovat ZŠ Husova, že mi poskytla možnost výzkumu. Další poděkování patří mé rodině, která mě podporovala po celou dobu studia.

Anotace

Předmětem bakalářské práce je přiblížení problematiky trávení volného času u dětí a mládeže. Práce se nejprve zabývá vymezením základních pojmů týkajících se volného času, vývoje volného času a dětí a mládeže. V praktické části jsem využil dotazníkovou metodu, abych následně mohl nashromážděná data vyhodnotit. Dotazníky byly rozdány do ZŠ Husova žákům ve věku 11-15 let.

Klíčová slova

volný čas, děti, Chrudim

Title

Leisure activities of young people in Fibichova housing estate in Chrudim

Annotation

The subject matter of this bachelor thesis is to describe the issue of spending leisure time in children and youth. First, the thesis deals with the definition of basic terms relating to leisure, the development of leisure, and the development of children and youth. In the practical part, a questionnaire method was used so that, subsequently, the collected data could be evaluated. Questionnaires were distributed to the pupils, aged 11-15, in John Huss' Primary School in Chrudim.

Keywords

leisure time, children, Chrudim

Obsah

1. Úvod	8
2. Volný čas – definice	9
3. Historie volného času	10
4. Různá hlediska volného času	11
5. Pedagogika volného času	12
6. Děti a mládež	12
7. Volnočasové aktivity v Chrudimi	14
8. Hypotézy	17
9. Metodologie	17
10. Vyhodnocení výzkumu	17
11. Hypotézy vyhodnocení	28
12. Závěr	30
13. Přílohy	31
14. Použitá literatura a webové stránky	33

1. Úvod

Tématu volného času se již věnovalo mnoho odborných publikací, avšak stále je to aktuální téma, jelikož s každou generací se chápání volného času mění. Je to zejména dáno nabídkou volnočasových aktivit v dané lokalitě. Dnešní dobu hlavně ovlivňuje virtuální svět a s ním spojené fenomény jako jsou facebook atd. Tím ubývá osobního kontaktu mezi lidmi. Svůj podíl na tom má i vznik mobilních telefonů a jiných prostředků k dorozumívání. Způsob trávení volného času je také spojen s věkovou skupinou. Jinak tráví čas dítě a jinak dospělý člověk.

Každý člověk chápe volný čas různým způsobem a také ho podle toho tráví. Je ale dáno, že je to činnost, kterou si sami vybíráme a neděláme ji pod tlakem okolí, ale pro vlastní uspokojení. Obecně se mezi tyto činnosti můžeme zahrnout odpočinek, rekreaci, sportovní vyžití, různé zájmové činnosti at' už společenské nebo individuální atd. Součástí volného času nejsou spánek, jídlo, hygiena atd. Pestrá nabídka aktivit dává na výběr všem věkovým skupinám vybrat si právě tu svou, jež je bude dostatečně uspokojovat. (Pávková, 2002, str. 15)

Pro děti je volný čas jednou z nejdůležitějších aktivit, ne-li vůbec nejdůležitější. Nedílnou součástí života dětí jsou samotní rodiče, kteří by měli svým synům a dcerám ukázat cestu, kterou by se měl jejich život ubírat. Na mysli mám hlavně to, aby děti měly dost aktivit ve volném čase a neměly možnost propadnout patologickým jevům našeho světa. Jde o kouření, požívání alkoholických nápojů, omamných látek a různých drog nebo hru hazardních her.

Jak již z názvu práce vyplývá, bude se zabývat tím, jak tráví děti ve věku 11-15 let ve svůj volný čas. Mě osobně to zajímá z toho důvodu, že bych rád zjistil, jak se toto téma změnilo od doby, kdy jsem navštěvoval druhý stupeň základní školy. Místo do kterého je tato práce zasazena jsem vybral, protože jsem zde prožil své dětství a mám k němu mnoho vzpomínek. Pomocí dotazníkové metody výzkumu budu tedy zkoumat, co děti dělají ve svém volném čase, jestli dávají přednost sportu před počítačem atd. Dotazník byl rozdán v ZŠ Husova, kterou jsem absolvoval před osmi lety.

2. Volný čas

Pojem volný čas může každý člověk vnímat jinak. Přesto se dá v obecné rovině tvrdit, že je to čas, ve kterém nepracujeme pod tlakem okolí. Je to doba, ve které máme čas pro vlastní uspokojení se různými činnostmi a aktivitami.

„Volný čas ve smyslu od práce osvobozeného časového úseku je obdobím nezávislým na pracovní době, jako časový prostor vázaný přirozenou a sociálně významnou potřebou. Volný čas, v nejužším slova smyslu znamenají efektivní, skutečnou, svobodnou a plně disponibilní dobu. Je obdobím nezávislým na době spánku, zaměstnání i na polovolném čase (jako prostoru pro uspokojení všech přirozených i společenských potřeb, vyjma doby spánku a práce)“. (Vážanský, 2001, str. 26)

Vědci se v zásadě shodují na třech funkcích volného času, které zároveň mohou sloužit i jako hierarchizační měřítko hodnoty jeho využití: člověk ve volném čase jednak odpočívá, jednak vyhledává **zábavu** a věnuje se jí a konečně zde také rozvíjí svou vlastní osobnost. Ze společenského hlediska lze tyto funkce vyjádřit jako fyzickou a psychickou regeneraci pracovní síly a jako osvojování si či aktivní spoluvyjádření kultury v širokém významu. Konkrétní naplňování těchto funkcí se však samozřejmě u různých jedinců i sociálních skupin značně liší. Závisí jednak na širších sociálních podmínkách, determinujících jak celkový rozsah volného času, tak obecnou dostupnost jednotlivých forem jeho realizace, jednak na individuálně sociálně – demografických charakteristikách jedince (jeho pohlaví, věku, vzdělání atd.). V moderních společnostech můžeme také hovořit o různých rytmech volného času, tj. o jeho víceméně pravidelném výskytu z hlediska denního (televize), týdenního (dvoudenní víkendy), ročního (dovolená). Rovněž toto kritérium podstatným způsobem ovlivňuje náplň volného času i vnější nabídky k jeho využití. Informace o reálném rozsahu a struktuře volného času lze získat zejména technikou **časového snímku**. Její součástí jsou zatím nejednotné pokusy podrobnější vnitřní kategorizaci aktivit volného času. Obvykle se rozlišují např. komplexy osobních zálib, komplexy fyzických aktivit, komplexy aktivit spojených se stykem a s kulturními hodnotami či se společenskými kontakty, plochy nečinného odpočinku apod. V českých zemích disponuje v současné době ekonomicky činný obyvatel v průměru asi 30 hodin volného času týdně, zhruba třetinu tohoto času věnuje sledování televize. (Velký sociologický slovník, 1996, str. 156)

3. Historie volného času

Pokud se podíváme na volný čas z historického hlediska, tak zjistíme, že první vymezení pochází ze starověkého Řecka. Filosof Aristoteles chápal volný čas jako čas na přemýšlení, čtení veršů, setkávání se s přáteli a poslouchání hudby, nemá nic společného s lenošením a nicneděláním.

Ve středověku byl volný čas vnímán jako časový úsek, který je věnován rozjímání a modlitbám, ale také různým zábavám, hrám a tancům. (Krtička, 2004, str. 17)

„V protestantismu byl volný čas jako přípravná doba. Paralelně se vznikem specifické problematiky volného času ve školní pedagogice se v průběhu 18. století se rozvíjela i protestantská duchovní péče. Hlavní funkcí tzv. hodin volna byla rekreace, během níž se však – ve smyslu pracovní etiky měly vykonávat různé úkony. Až do 20. století byla rozvíjena platná představa volného času jako časového prostoru, určeného k uvědomování si postavení jedince a náboženskému rozjímání, jako předem přichystaného času. Tyto přípravné doby vedly později k volnému času evangelické mládeže, zatíženému určitými funkcemi a úkoly (volný čas zpěvu, putování, plavání apod.). Z této fáze pochází chápání volného času jako doby odkázané na utváření“ (Vážanský, 2001, str. 24)

Na první pohled je tedy vidět změna chápání volného času v jednotlivých obdobích. Tento jev bude i nadále aktuální, protože díky vývoji elektroniky a jiných moderních přístrojů, bude i nadále přibývat možností, jak svůj čas využít.

Jako příklad volnočasových aktivit uvedu některá data ze zprávy Strakové, Tomáška a Palečkové o výzkumu TIMSS z roku 1996. Hlavní otázkou bylo, jak tráví svůj volný čas žáci 8. ročníku základní školy v různých zemích. Pro ilustraci uvedu porovnání českých žáků vůči ostatním. Sledování televize u nás se děti věnují v průměru 2,6 hodin denně, nejvíce děti dívají na televizi v Maďarsku a to 3 hodiny denně a nejméně ve Švýcarsku 1,3 hodiny denně. Naše mládež je tedy v této činnosti lehce nadprůměrná. Co se týče počítačových her, nebyly zde velké časové odchylky. V průměru hrají počítačové hry 0,6 hodin denně. Berme ale v potaz, že výzkum byl realizovaný v roce 1996 a za 16 let se svět dokáže podstatně změnit. Další zkoumanou činností bylo povídání si a hraní s přáteli. Tato aktivita byla nejvíce oblíbenou v Německu a 3,5 hodin denně. Kdežto u nás pouze 2,6 hodiny. Sport se v tabulce umístil až na třetím místě s průměrem 1,9 hodiny denně, což byla i hodnota zaznamenaná u nás. Nejvíce se sportuje v USA a to 2,2

hodiny na den. Ne příliš oblíbenou činností je četba knih, které se žáci základních škol věnují pouze 1 hodinu denně. Jsou to data stará několik let, ale pro ilustraci a vytvoření si určitého pohledu na téma volný čas, jsou určitě užitečná.

4. Různá hlediska volného času

Na problematiku volného času se můžeme dívat z různých pohledů. Pávková (2002, str. 15) ve své práci několik úhlů pohledu zveřejnila a právě ty uvedu.

Ekonomické hledisko – jak již z názvu vyplývá, je důležité kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro využívání volného času, zda a jakým způsobem se alespoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovnou a vzdělávací činnost, tak i komerčně. Průmysl volného času je v tržních ekonomikách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím, který však často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobnosti. Je celkem známá věc, že odpočínutý člověk zvládá práci lépe než neodpočínutý. Právě kvůli tomu není dobré šetřit v této oblasti, protože vynaložené prostředky se v budoucnu určitě vrátí.

Hledisko sociologické a sociálně psychologické – je zřejmé, že způsob využití volného času je zejména u dětí hodně ovlivněn sociálním prostředím. Vůbec nejsilnější je vliv rodiny, tam kde jsou dětem vzorem rodiče. Pokud rodina neplní dobře tuto funkci, tak existují ještě školy a jiná zařízení, která mohou děti pozitivně ovlivnit. Mezi ně můžeme zahrnout sdělovací prostředky a to zejména televizi, i když je nutné si uvědomit, že zde jsou i rizika nevhodných pořadů, která mohou děti negativně ovlivnit.

Politické hledisko – je nutno uvážit do jaké míry bude státní orgán zasahovat do volného času lidí. Zvláště u dětí by neměl narušovat základní specifika této oblasti. Měl se především věnovat financování, podpoře organizací pracujících s dětmi a uspokojování dětí mimo organizovanou činnost.

Zdravotně – hygienické hledisko – sleduje tělesný i duševní vývoj člověka. Zdravotníky zajímá uspořádání režimu dne, respektování křivky výkonnosti jedince, hygiena prostředí i sociálních vztahů, hygiena duševního života. Správné využívání volného času se pozitivně projevuje ve zdravotním stavu každého člověka.

Pedagogická a psychologická hlediska – pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, uspokojovat potřeby nových dojmů, seberealizaci, kladné citové odezvy, poskytovat pocit bezpečí a jistoty.

5. Pedagogika volného času

Pojem volný čas jsme si již definovali několikrát, tudíž již není potřeba se k němu vracet. Nejdříve si uvedeme, co si lze pod pedagogikou volného času představit.

Pedagogika volného času je poměrně mladý obor, jehož vznik se datuje zhruba od druhé poloviny 20. století a proto ještě nemá ustálený výklad tohoto pojmu. Jedním takovým výkladem je:

„Je to společensko vědní obor, věda o výchově ve volném čase, teorie výchovy ve volném čase. Při práci s dětmi a mládeží školního věku se z hlediska školského systému někdy používá také označení výchova mimo vyučování“.
(Pávková, 2008, str. 29)

6. Děti a mládež

Dítětem bývá označen každý člověk mladší 18ti let – takto jej vymezuje *Úmluva o právech dítěte*, (byla přijata Valným shromážděním OSN 20. Listopadu 1989) která byla v naší republice přijata jako ústavní zákon, a v tomto smyslu pojem i používáme. **Mládeží** bývá označen každý jedinec ve věku 18 – 26 let. Toto označení vychází z ekonomické soběstačnosti, ale např. v *Bílé knize o mládeži*, vydané Komisí Evropských společenství v roce 2001 je mládeží označena věková skupina 15 – 25 let. Dále se také používají označení jako **mladiství** (10 – 15 let), **dospívající** (10 – 19 let) a **mladí lidé** (10 – 26 let).

Ve výzkumu se budu zabývat žáky druhého stupně základní školy ve věku 11 – 15 let. Někdy toto věkové rozmezí označujeme jako střední školní věk nebo pubescence. V tomto období je člověk nejvíce ovlivněn probíhající pubertou, která se projevuje vytvářením druhotných pohlavních znaků a urychluje se růst. Pubertu způsobují hlavně hormony, díky kterým se dítě pozvolna stává dospělým

člověkem. Avšak nedochází pouze k tělesným změnám, nýbrž i změnám duševním. Většinou se duševní změny projevují způsobem, že klademe svým chováním odpor zejména ke svým rodičům, prarodičům, učitelům a jiným dospělým lidem. Zde nastupuje hledisko sociologické a sociálně psychologické, tedy to, jak bylo dítě do této doby vychovááno a jakým příkladem mu šli jeho blízcí. Na tom záleží, jak bude proces dospívání probíhat. Důležitou věcí je určitě pohlaví. Je známe, že dívky dospívají tělesně i psychicky v průměru dříve než chlapci a rozdíly mezi nimi se projevují i odlišným chováním. Také zde bývá větší náchylnost k patologickým jevům než u jiných věkových skupin. Je to způsobeno několika faktory, např. zkusit zakázané ovoce nebo vzdorovat rodičům, kteří se snaží své děti od těchto věcí odrazovat. Silné je také ovlivňování partou, které může člověka strhnout k nejrůznějším věcem. Mění se i jejich způsob oblékání, způsobu řeči nebo zájmech.

7. Volnočasové aktivity v Chrudimi

Chrudim je středně velké město, které se snaží dětem a mládeži zajistit co nejvíce volnočasových aktivit. Zejména je zde velká nabídka sportovních aktivit, jež vedou kvalifikovaní lidé a díky tomu jsou tyto aktivity na vysoké úrovni. Sám jsem některé z nich navštěvoval. Budu se snažit uvést ty z nich, jež jsou nejvíce oblíbené a zároveň je navštěvuje nejvíce dětí ve věkovém rozhraní 11-15 let. Samotné informace jsem zjišťoval hlavně z webových stránek (www.sportovistechrudim.cz).

Sportoviště města Chrudim

Momentálně město Chrudim spravuje krytý bazén, letní koupaliště, saunu, zimní stadion, dětské dopravní hřiště, fotbalový stadion, sportovní halu a hokejbal hřiště. Jak je z výčtu vidět, že nabídka je pestrá pro všechny roční období a věkové skupiny.

Krytý plavecký bazén

Nejnavštěvovanější zařízení z komplexu sportovišť Sportovních areálů města Chrudim je krytý plavecký bazén. Od jeho otevření v r. 1992 ho pravidelně navštěvuje cca 110 000 plavců ročně. Pro plavecký bazén Chrudim pracují profesionální plavečtí instruktoři, pod jejichž vedením je možné účastnit se mnohých plaveckých kurzů pro všechny věkové kategorie. Jako jeden z mála má plavecký bazén Chrudim bezbariérový přístup, a proto se zde každoročně koná Mistrovství České republiky v plavání tělesně postižených. Dohled nad nimi zajišťují členové Vodní záchranné služby Chrudim. Zajišťují se zde i různé programy pro základní školy, které je mohou navštívit např. v době tělesné výchovy. Dále je zde od roku 2000 tobogán. Je dlouhý 82,4 a jeho konstrukce umožňuje celosezónní provoz.

Letní koupaliště

Je to velmi oblíbená atrakce v Chrudimi. Obsahuje plavecký bazén venkovní, plavecký bazén krytý, bazén pro neplavce, dětské brouzdaliště. Dále jsou zde vodní atrakce jako vodní hříby, divoký kanál, vodní chrliče, vodní ostrůvky nebo vodní clona. Voda je vyhřívána. Jedinou nevýhodou je to, co člověk neovlivní

a to je počasí, které je ne vždy k létu přívětivé. Koupaliště je otevřeno od května do září.

Sauna Chrudim

Další z komplexu sportovišť je sauna. Je otevřena od roku 1989 a ročně ji navštíví více jak 12 000 lidí. Je otevřena od září do června. Ohřívárna má kapacitu 20 lidí.

Zimní stadion

V zimním období poskytuje zázemí pro klasické zimní sporty jako hokej, krasobruslení a rekreační bruslení, jež využívají místní školy pro hodiny tělovýchovy. Mimo zimní období se lední plocha promění na in-line plochu a nabízí tak služby vyznavačům in-line sportů: hokej či in-line bruslení. Od roku 2001 je stadion zastřešen. Otevřen je v období od září do konce března.

Dětské dopravní hřiště

Toto dopravní hřiště se zaměřuje zejména na dopravní výchovu ve spolupráci s místními základními školami. Vedle vlastní učebny nabízí hlavně dopravní hřiště – pro bezpečné osvojení získané teorie chování v dopravním provozu. Hřiště disponuje několika desítkami jízdních kol – od nejmenších pro začínající cyklisty až po dospělá kola pro žáky posledních ročníků základní školy. V odpoledních hodinách je hřiště otevřeno pro veřejnost.

Fotbalový stadion

Téměř každý kluk v mládí hrál někdy fotbal. A právě pro tento účel je zde tento fotbalový stadion. Tento stadion využívají místní školy a také Dům mládeže Chrudim.

Dalšími atrakcemi sportovišť Chrudim je sportovní hala a hokejbalové hřiště. Jak je tedy vidět, nabídka je ze sportovního hlediska velmi pestrá a každý si může najít to své.

Dům dětí a mládeže Chrudim

Jedním z nejvíce oblíbených chrudimských centrem je Dům dětí a mládeže Chrudim. Zřizuje několik zajímavých kroužků od sportovních přes umělecké až po jazykové nebo počítačové. Z obsáhlého seznamu zmíním několik z nich:

Sportovní – různé plavecké kroužky, atletika, florbal, volejbal, šachy

Estetické kroužky – výtvarníci (kresba, malba, grafik atd.), praktická dívka (vaření, batikování, aranžování atd.), korálkování, keramika

Jazykové kroužky – mluvení a zpívání v anglickém jazyce

Počítačové kroužky – pc práce, síťové hry

Ostatní – plastický modelář, rybáři, historický šerm, toulky s přírodou

Kromě již zmíněných kroužků Dům dětí a mládeže Chrudim nabízí letní tábory s různými zaměřenými. Pro ilustraci uvedu některé z nich – Taneční tábor na Sokolce, Příměstský tábor, Plavecké soustředění v Chrudimi.

Táborníci Chrudim

Tato dobrovolná organizace je pro členy od šesti let, horní hranice není omezena. Je to výchovně – výcvikový program na jehož základě se děti a mládež zábavnou formou naučí mnoho potřebných znalostí a dovedností, které v dalším životě mnohokrát využijí. Vedou děti k psychické odolnosti, k odvaze, k samostatnosti, k prohlubování všestranných znalostí. Mimo oddílovou činnost organizují i několik celostřediskových tělovýchovných, sportovních i zábavných aktivit z nich se některých účastní i rodiče s dětmi. Všichni dospělí členové jsou dobrovolnými pracovníky a svou činnost dělají bezplatně v rámci svého volna.

8. Hypotézy

1. Chlapci ve svém volném čase sportují více než dívky.
2. Děti tráví svůj volný čas spíše na počítači než jinými zájmovými činnostmi.
3. Chlapci i dívky dávají přednost virtuálnímu kontaktu před osobním.
4. Je více dětí, které navštěvují kroužky než dětí, které nenavštěvují žádné kroužky.
5. Většina dětí je spokojena s nabídkou volnočasových aktivit ve svém okolí.

9. Metodologie

Vzhledem k tomu, že jsem chtěl nashromáždit co nejvíce výpovědí jednotlivých respondentů, tak jsem použil metodu dotazníku. Dotazování bylo anonymní. Dotazníky byly rozdány do ZŠ Husova, jenž sídlí velmi blízko sídliště Fibichova. Vzhledem k tomu, že jsem tuto školu v minulosti navštěvoval, setkal jsem se zde s příjemným a vstřícným chováním s vyučujícími, kteří rozdali dotazníky do jednotlivých tříd. Já sám jsem se rozdávání dotazníků ve třídách nezúčastnil. Otázky byly formulovány stručně a jasně. Některé byly založeny tak, aby děti napsali i svůj názor, jiné zase byly otázky polozavřené a uzavřené.

10. Vyhodnocení výzkumu

Rozdáno bylo celkem 50 dotazníků. Zpět se mi vrátilo 49 dotazníků, což je téměř 100% (přesně 98%). Respondenti byli žáci docházející do 8. a 9. třídy. Z celkového počtu bylo 20 dívek a 29 chlapců. Otázky byly formulovány, aby děti mohli zakroužkovat i více možností najednou, a proto u některých nesouhlasí celkový počet s celkovým počtem respondentů. Dále jsou otázky, jenž na sebe navazovaly, tudíž u nich schází odpovědi, protože odpovězeny byly v předešlé otázce.

Otázka č. 2 Co většinou děláš ve svém volném čase?

Možnosti odpovědi:

- a) dívám na TV b) jsem na počítači c) jdu ven d) sportuji
e) jiná možnost – jaká?

Tabulka č. 1

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	1	3	4	3,70	7,14
B	6	18	24	22,22	42,86
C	13	14	27	48,15	33,33
D	4	6	10	14,82	14,29
E	3	1	4	11,11	2,38

Jak již bylo výše zmíněno, počet odpovědí se neslučuje s počtem respondentů, jelikož byla možnost zatrhnout více možností najednou. Jak lze z tabulky vyčíst, více jak polovina dívek ve svém volném čase chodí ven. Chlapci zhruba z poloviny. U chlapců je nadpoloviční většina na počítači, dívky zhruba z třetiny. Obě skupiny sportují pouze z jedné pětiny, což je dle mého názoru velmi málo. Nejméně oblíbené nesledování televizních programů. Tento jev plyne z toho, že mnoho dětí díky počítači televizi nepotřebují, jelikož vše potřebné si zde najdou. Jako jinou možnost u chlapců uvedl pouze jeden respondent a to čtení knih. U dívek bylo uvedeno např. break dance, fotografování, diskotéky, zálesák, s kamarádkami doma.

Otázka č. 3 Pokud máte ve škole nějaké kroužky, navštěvuješ některé?

U této otázky jsem se neinformoval, jestli jsou nějaké kroužky ve škole k dispozici, ale ze samotných odpovědí mi vyšlo, že žádné kroužky nejsou školou

organizované. U této otázky se děti shodli. Pouze pár odpovědí tvrdilo, že neví, jestli nějaké jsou.

Otázka č. 4 Jsou nějaké kroužky, které bys ve škole uvítal? Jaké?

Tabulka č. 2

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Žádné	17	23	40	85	79,31
Sportovní	0	4	4	0	13,79
Vzdělávací	3	2	5	15	6,90

Děti se staví negativně vůči kroužkům ve škole. Je to možné z toho důvodu, že škola je pro ně „nutné zlo“ a nechtějí v ní trávit více času než je nezbytně nutné. Školu mají spojenou pouze s učením a ne se zábavou či volnočasovými aktivitami. Pouze pár dotazovaných odpovědělo kladně. Chlapci (13,89%) by uvítali nejvíce sportovní aktivity – basket, box atletiku a sportovní hry. Ze vzdělávacích bylo uvedeno – práce s počítačem a elektronika. Oproti tomu dívky by místo sportovních aktivit radši využili možnosti vzdělání a to v jazykových kurzech či kreslení. Celkově odpovědi ale vypovídali o tom, že si děti zajdou na kroužky mimo školní areál.

Otázka č. 5 Jsou rodiče informováni, co děláš ve svém volném čase a s kým?

Tabulka č. 3

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Ano	12	18	30	60	62,07
Jak kdy	4	9	13	20	31,04
Ne	4	2	6	20	6,89

Podle odpovědí jsou rodiče dobře informováni, co jejich děti ve volném čase dělají a s kým se stýkají. Ovlivňuje je to hlavně v dalším sociálním růstu. Pokud rodiče vědí kde se jejich potomci pohybují, pak je větší možnost je kontrolovat, což je v dnešní době plné patologických jevů dost důležité. U 20ti% dívek rodiče nevědí, kde se pohybují a pouze 2 chlapci uvedli totéž. Zhruba stejný počet uvedl, že je rodiče kontrolují, ale není to úplně pravidelné.

Otázka č. 6 Navštěvuješ nějaký kroužek?

Tabulka č. 4

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Sport	6	11	17	30	37,93
Hudba	7	0	7	35	0
Vzdělání	2	1	3	10	3,45
SDH	1	2	3	5	6,90
Ne	8	15	23	40	51,72

Zde respondenti opět psali i několik kroužků najednou, proto se počty neshodují. Odpovědi jsem rozdělil podle zaměření na sport, hudbu, vzdělání, SDH (Svaz dobrovolných hasičů) a ti co nenavštěvují žádný kroužek. Poslední varianta dostala nejvíce procent u chlapců i dívek. Jak je bohužel vidět, děti dávají přednost nic nedělaní před ostatními činnostmi. Zhruba třetina dívek se věnuje hudbě (převážně zpěvu) a sportu. Dále 2 dívky navštěvují hodiny cizích jazyků a jedna dívka je dokonce ve sboru dobrovolných hasičů. U chlapců je nadpoloviční většina bez kroužků. Sportu se věnuje 37,93%, což je číslo, které bych zejména u chlapců čekal vyšší. Bohužel je vidět, že dnešní mládež dává přednost pasivnímu trávení volného času před aktivním.

Otázka č. 7 Pokud nenavštěvuješ žádný kroužek, uveď důvod:

Možnosti odpovědi:

- a) nechci, nemám zájem
- b) finanční důvody

c) žádný mi není blízky

d) jiný důvod – jaký?

Tabulka č. 5

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	5	5	10	83,33	33,33
B	0	0	0	0	0
C	1	4	5	16,67	26,67
D	0	6	6	0	40,00

U této otázky se mi dostalo 21 odpovědí, z toho bylo 6 dívek a 15 chlapců. Finanční důvody rozhodně nejsou překážkou v návštěvě kroužků. U dívek se nejvíce vyskytuje nezájem jakýkoli kroužek navštěvovat. Jedné dívce není blízky žádný kroužek. Chlapci nejvíce odpovídali možností D, jejich důvody byly – nedostatek času, mnoho práce a zdravotní důvody. Nezájem byl oproti dívkám v menší míře (33,33%). U 4 respondentů se objevila možnost, že Chlapcům není žádný blízky.

Otázka č. 8 Jsi spokojen s nabídkou kroužků ve svém okolí?

Možnosti odpovědi:

a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) ne

Tabulka č. 6

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	7	8	15	35	27,59
B	8	9	17	40	31,03
C	3	5	8	15	17,24
D	0	6	6	0	20,69
Nevím	2	1	3	10	3,45

Celkový počet kladných odpovědí byl vyšší než odpovědí záporných. Dívky jsou z 75% spokojeni s nabídkou kroužků ve svém okolí. U chlapců je číslo nižší, přesně 58,62%. Odpověď nevím, přesto že nebyla v nabídce, uvedli 2 dívky a jeden chlapec. Tuto statistiku si můžeme vyložit tak, že v okolí je pestřejší nabídka pro dívky než pro chlapce. Je zde také možnost, že jsou méně o nabídce volnočasových aktivit informováni než dívky.

Otázka č. 9 Máš doma možnost se dostat na internet?

Možnosti odpovědi:

- a) ano
- b) ne

Zde se všichni dotazovaní shodli v odpovědi ano. Všichni respondenti se mají ve svém volném čase možnost trávit ho na internetu. Z tohoto hlediska je pokušení pro děti takové, že aniž by vyvíjeli jakoukoliv fyzickou námahu, mohou své volné chvíle trávit v pohodlné židli u počítače. Je to pokušení, které zejména mladého člověka pokouší každý den. A je pouze na každém z nás, jestli vymění čerstvý vzduch za chvíle surfování na internetových stránkách.

Otázka č. 10 Co je hlavním předmětem zájmu na počítači?

Možnosti odpovědi:

- a) chatování
- b) filmy
- c) hry
- d) jiná možnost – jaká?

Tabulka č. 7

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	20	13	32	100	44,83
B	4	11	15	20	37,93
C	3	18	21	15	62,07
D	4	5	9	20	17,24

Respondenti označili i více možností najednou, proto počty u jednotlivých skupin nevycházejí. Z této tabulky vyplývá mnoho zajímavých poznatků. Pokud začneme dívkami, tak všechny dívky používají počítač ke komunikování mezi sebou. Další statistiky jsou o mnoho chudší. Nejméně se dívky věnují hrám na počítači, což je logické. U jiných možností bylo označeno např. – poslouchání hudby a učení případně k vyhledávání nejrůznějších informací. Chlapci jsou zaměřeni nejvíce ze 62,07% na počítačové hry. Téměř u poloviny chlapců je v oblibě chatování. Filmy sleduje 11 chlapců z 29 a jako jiné možnosti byly označeny totožné činnosti jako u dívek, tedy – učení a hudba.

Otázka č. 11 S kým nejčastěji trávíš volný čas?

Možnosti odpovědi:

- a) sám b) se sourozenci c) s kamarády d) s lidmi z kroužku

Tabulka č. 8

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	0	3	3	0	10,35
B	2	5	7	10	17,24
C	19	26	45	95	89,66
D	1	2	3	5	6,90

Dívky tráví svůj volný čas s kamarádkami. Pouze dvě dívky uvedly, že tráví svůj čas se sourozenci a s kamarádkami. S lidmi z kroužku tráví svůj čas pouze jedna dívka. Taktéž u chlapců se objevila nejvíce odpověď C. Z 95% jsou ve volném čase s kamarády. Dále byla uvedena skoro zanedbatelná čísla na ostatní možnosti odpovědí. Pět respondentů uvedlo sourozence, tři jsou sami a dva jsou s lidmi z kroužku. Pokud se podíváme na odpovědi z jiného pohledu, tak nejvíce děti a mládež ovlivňují jejich přátelé, jelikož s nimi tráví nejvíce času ve svém volnu. Pokud jsou pod dozorem rodičů, tak v tom žádný problém být nemusí.

Otázka č. 12 Kde nejčastěji trávíš volný čas?

Možnosti odpovědí:

a) doma

b) ve volném prostranství (sídliště, atd.)

c) klub, restaurace

d) jinde – kde?

Tabulka č. 9

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	8	14	22	40	48,28
B	13	11	24	65	37,93
C	1	1	2	5	3,45
D	4	6	10	20	20,69

Dívky se ve volném čase pohybují spíše na volném prostranství, oproti chlapcům, kteří jsou nejvíce doma. V klubu nebo restauraci se děti a mládež skoro nevyskytují. Chlapci jsou na sídlištích stejně jako děvčata doma. Jako jiná místa výskytu uvedli místa svých kroužků – sportovní haly, taneční sály atd.

Otázka č. 13 Myslíš si, že máš dostatek volného času?

Tabulka č. 10

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Ano	11	18	29	61,11	62,07
Ne	5	11	16	27,78	37,93
Jak kdy	2	0	2	11,11	0

Drtivá většina respondentů má dostatek volného času. Chlapci i dívky mají na tuto otázku odpovědi zhruba nad 60%. Dvě dívky mají volný čas jak kdy. U

chlapců nemá dostatek volného času necelých 40%. Volný čas je velmi důležitý a to zejména pro děti a mladistvé. Tento čas mohou využít, jak sami uznají za vhodné. Je to čas určený také k odpočinku a načerpání síly do další práce či do školy.

Otázka č. 14 Navštěvuješ chrudimská sportoviště?

Tabulka č. 11

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Ne	10	20	30	50	68,97
Krytý bazén	4	2	6	20	6,90
Koupaliště	4	1	5	20	3,45
Zimní stadion	5	3	8	25	10,35
Sokolovna	1	4	5	5	13,80
Letní stadion	7	2	9	35	6,90

Sportoviště města Chrudim jsou velmi oblíbená místa pro všechny věkové kategorie. Proto je pro mne velmi překvapivá věc, že 50% dívek je nenavštěvuje a dokonce číslo u chlapců je ještě vyšší a to téměř 69%. Dívky nejvíce navštěvují letní stadion a chlapci sokolovnu a zimní stadion. Nejpřekvapivější je, že pouze jeden chlapec z 29 označil možnost koupaliště. U dívek jsou sympatie vzácně vyrovnané okolo 20%. Nejméně navštěvují sokolovnu. I u chlapců byly odpovědi víceméně rovnoměrně rozloženy mezi ostatní možné odpovědi.

Otázka č. 15 Pokud bys měl možnost, co by jsi v Chrudimi zařídil na trávení volného času?

Tabulka č. 12

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
Nic	14	13	27	70	44,83
Sport	5	11	16	25	37,93
Restaurace	1	2	3	5	6,90
Volná prostranství	0	3	3	0	10,34

Většina chlapců i dívek by nic neměnila. Odpovědi byly, že je nic nenapadá nebo jsou spokojeni se současnou nabídkou. Čtvrtina dívek by zařídila sportovní areály např. – cyklostezky, bobovou dráhu, horolezecké stěny. Jedna dívka by zřídila více restaurací. Chlapci by nejvíce zřizovali nová fotbalová hřiště. Do této skupiny jsem zařadil i odpovědi týkající se opravy hřišť. Jako volná prostranství jsou myšleny zatravněné plochy plné zeleně. S tímto názorem naprosto souhlasím. V dnešní době se staví obchodní domy a parkoviště, ale ubývá volných prostranství a hřišť, kde si děti mohou bezpečně hrát. Také se objevil názor zřídit klub pro mladé.

Otázka č. 16 Jak většinou komunikuješ s přáteli?

Možnosti odpovědi:

- a) osobní kontakt
- b) facebook, icq, skype, mobil atd.

Tabulka č. 13

Možnosti	Počet odpovědí			Počet odpovědí (%)	
	Dívky	Chlapci	Celkem	Dívky	Chlapci
A	6	10	16	30	34,48
B	9	11	20	45	37,93
Půl na půl	5	8	13	25	27,59

Tato otázka měla zjistit, pokud děti dávají přednost osobní komunikaci před neosobní. Výsledky byly celkem překvapující. Osobní komunikace měla o něco málo odpovědí méně, ale nebyl takový rozdíl, jaký jsem čekal. U dívek i u chlapců se našli i tací, kteří označili možnost půl na půl. Většina z toho důvodu, že ve škole se baví z očí do očí a po příchodu domu v komunikaci pokračují, byť přes elektronickou poštu. U chlapců byly dokonce všechny možnosti velmi vyrovnané.

11. Hypotézy

Hypotéza č. 1 Chlapci ve svém volném čase sportují více než dívky.

Tato hypotéza se dá potvrdit či vyvrátit několika otázkami. Druhá otázka tuto hypotézu vyvrací. Podle počtu procent dívky ve svém volném čase sportují více než chlapci. Dle otázky č. 6 lze říci, že chlapci navštěvují o 7% více sportovní kroužky než dívky, což hypotézu potvrzuje. Otázka č. 14 se zaměřila na chrudimská sportoviště. Dívky jsou celkem jednoznačně častějšími návštěvníky sportovišť a opět se dá říci, že hypotéza se s výsledkem neslučuje. Pokud se zaměříme na otázku č. 15, tak více prostorů pro sport by přivítali chlapci. Pokud shrneme všechny tyto otázky, tak nemůžeme jednoznačně říci, že chlapci mají o sport větší zájem než dívky, ale zájem u chlapců je přeci jenom o něco málo větší.

Hypotéza č. 2 Děti tráví svůj volný čas spíše na počítači než jinými zájmovými činnostmi.

Tato otázka měla zjistit, jak důležitou roli hraje počítač u dětí. Dle druhé otázky můžeme říci, že dívky nedávají přednost počítači před jinými aktivitami. Chlapci oproti dívkám většinu svého času na počítači stráví. Všechny děti mají možnost se dostat na internet, proto mají všichni možnost si vybrat mezi počítačem a jinými činnostmi. Pokud již na počítači jsou, nejvíce se věnují chatování, u chlapců je nejoblíbenější hraní her. Chlapci i dívky dávají přednost elektronické poště před osobním kontaktem. Rozdíly nejsou tak velké a mnoho respondentů označilo obě možnosti. Jestli shrneme nashromážděné odpovědi, tak zjistíme, že zájem o počítač je největší zájmovou činností u chlapců. U dívek tomu tak spíše není.

Hypotéza č. 3 Chlapci i dívky dávají přednost virtuálnímu kontaktu před osobním.

Tato hypotéza se dle výsledku potvrdila. Jelikož velkou část svého času děti tráví na počítači, tak lze říci, že elektronická pošta je oblíbenější než osobní kontakt. Podle otázky č. 7 lze vidět, že dívky chatují více než chlapci. U chlapců zaostal osobní kontakt pouze o jednu odpověď, proto lze říci, že chlapci komunikují oběma způsoby stejně často. Mnoho odpovědí bylo na obě odpovědi stejně. Hypotéza se tedy potvrdila, ale rozhodně to nebylo jednoznačné.

Hypotéza č. 4 Je více dětí, které navštěvují kroužky než dětí, které nenavštěvují žádné kroužky.

Jak již otázka č. 3 zjistila, ve škole nejsou žádné kroužky. Podle otázky č. 7 by chlapci a dívky žádné kroužky ve škole nechtěli. Pouze pár výjimek, kteří označili sportovní a vzdělávací kroužky. Většina dívek i chlapců nenavštěvuje žádný kroužek. U chlapců je to dokonce nadpoloviční většina. Dívky nejvíce navštěvují hudební a sportovní kroužky. Chlapci mají v oblibě sportovní kroužky. Důvody nezájmu o kroužky je především nezájem nebo nedostatečná nabídka kroužků a aktivit. Tato hypotéza je pravdivá, ale pouze k dívkám, jenž v nadpoloviční většině kroužky navštěvují. Chlapci nenavštěvují kroužky v počtu 52%.

Hypotéza č. 5 Většina dětí je spokojena s nabídkou volnočasových aktivit ve svém okolí.

Poslední hypotéza se týkala pestrosti nabídek volnočasových aktivit. Spokojeni nebo spíše spokojeni jsou většina dívek i chlapců. Z toho vyplývá, že nabídka je pestrá pro obě skupiny. Dívky jsou spokojeni o několik procent více než chlapci, proto se dá předpokládat, že výběr aktivit je pro dívky pestřejší. Celkově jsou, ale děti spokojeni, což je velmi pozitivní zjištění.

12. Závěr

Ve své bakalářské práci se věnuji volnočasovým aktivitám dětí a mládeže v Chrudimi ve věku 11-15 let, zejména pak na sídlišti Fibichova. Jako úvod do problematiky volného času jsem si prostudoval odbornou literaturu, která mi pro představu volného času byla velice užitečné. Díky nim jsem si mohl udělat obraz, co si pod pojmem volný čas připravit. Nejdříve jsem se snažil najít, jak definují volný čas různí odborníci. Poté jsem si vyhledal několik pojmů, které jsou s fenoménem volného času úzce spjati. Velmi důležité pro děti a mladistvé je jejich rodina. Děti vidí ve svých rodičích vzory a ty by se měli i tak chovat a ochránit je před patologickými vlivy lidstva, jako jsou – kouření, pití alkoholu, užívání měkkých i tvrdých drog atd. Dalším faktorem jsou pro děti jejich vrstevníci. I oni ovlivňují to, jak se bude jedinec nadále formovat.

Jak bylo z výzkumu zjištěno, žáci jsou s nabídkou volnočasových aktivit ve svém okolí spokojeni. Pouze 14 žáků z 29 dotazovaných nejsou nebo spíše nejsou spokojeni, což je méně jak polovina. Pokud by chtěli něco změnit, tak jsou to hlavně opravy hřišť nebo založení více travnatých ploch pro nejrůznější aktivity.

U otázky možnosti dostat se na internet i doma bylo nepříliš překvapující, že všech 100% dotazovaných odpovědělo možnost ano. Dnešní doba je dobou, kdy je internetové surfování nezbytnou součástí téměř každého z nás.

Tento výzkum přinesl mnoho užitečných informací, co naše děti potřebují a co by rády změnily. Většina dětí je s nabídkou aktivit spokojena, proto se snažme, ať je současná nabídka stejně pestrá nebo ještě pestřejší. Dnešní dobou vzniká mnoho obchodních center a parkovišť pro automobily a zapomínáme na to, kde naše děti budou vyrůstat a kde si budou moci bezpečně hrát.

13. Příloha

Dotazník

Milí studenti, prosím o vyplnění dotazníku, dotazování je naprosto anonymní a výsledky použiji pro svou bakalářskou práci. List je oboustranný. Za odpovědi předem děkuji.

1. Pohlaví

- a) muž b) žena

2. Co většinou děláš ve svém volném čase?

- a) dívám na TV b) jsem na počítači c) jdu ven d) sportuji
e) jiná možnost – jaká?

3. Pokud máte ve škole nějaké kroužky, navštěvuješ některé?

.....

4. Jsou nějaké kroužky, které bys ve škole uvítal? Jaké?

.....

5. Jsou rodiče informováni, co děláš ve svém volném čase a s kým?

.....

6. Navštěvuješ nějaký jiný kroužek? (např. fotbal, kreslení atd.)

- a) ne
b) ano – jaký?

7. Pokud nenavštěvuješ žádný kroužek, uveď důvod:

- a) nechci, nemám zájem
b) finanční důvody
c) žádný mi není blízký
d) jiný důvod – jaký?

8. Jsi spokojen s nabídkou kroužků ve svém okolí?

- a) ano b) spíše ano c) spíše ne d) ne

9. Máš doma možnost dostat se na internet?

- a) ano

b) ne

10. Pokud ano, co je na počítači hlavním předmětem tvého zájmu?

a) chatování

b) filmy

c) hry

d) jiná možnost – jaká?

11. S kým nejčastěji trávíš volný čas?

a) sám

b) se sourozenci

c) s kamarády

d) s lidmi z kroužku

12. Kde nejčastěji trávíš volný čas?

a) doma

b) ve volném prostoru (sídlíště, atd.)

c) klub, restaurace

d) jinde – kde?

13. Myslíš si, že máš dostatek volného času?

a) ano

b) ne

14. Navštěvuješ chrudimská sportoviště?

a) ano – která?

b) ne

15. Pokud bys měl možnost, co bys v Chrudimi zařídil na trávení volného času?

.....

16. Jak většinou komunikuješ s přáteli?

a) osobní kontakt

b) facebook, icq, skype, mobil atd.

14. Použitá literatura a webové stránky

HÁJEK, B., HOFBAUER, B., PÁVKOVÁ, J.: Pedagogické ovlivňování volného času. Portál 2008

HÁJEK, B.: Nástin vedení zájmové činnosti. Praha 2007

KRTIČKA, K. a kol.: Děti, vedoucí a volný čas. Praha 2004

PÁVKOVÁ, J. a kol.: Pedagogika volného času. Portál 2008

SPOUSTA, V. a kol.: Metody a formy výchovy ve volném čase. Brno 1996

VÁŽANSKÝ, M.: Volný čas a pedagogika zážitku. Brno

VÁŽANSKÝ, M.: Základy pedagogiky volného času. Brno 2001

Velký sociologický slovník. Karolinum 1996

www.sportovistechrudim.cz